

NIE MA ODPORNOŚCI NA ZMIANY KLIMATU BEZ SPRAWIEDLIWOŚCI W HANDLU

DROBNI ROLNICY MUSZĄ ZNALEŹĆ SIĘ W CENTRUM NEGOCJACJI DOTYCZĄCYCH GLOBALNEGO KRYZYSU KLIMATYCZNEGO

Pożary Puszczy Amazońskiej oraz niepokoje społeczne wywołane degradacją środowiska na naszej planecie, w połączeniu z organizowanymi na całym świecie działaniami w ramach Młodzieżowego Strajku Klimatycznego (Fridays for Future), pokazują powagę kryzysu klimatycznego będącego przedmiotem 25. Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (UNFCCC) – COP25. Kryzys ten szczególnie dotyka drobnych rolników, którzy coraz częściej zmagają się z suszami, powodzią oraz innymi nieprzewidywalnymi zjawiskami pogodowymi. W rezultacie wielu z nich porzuca swoje uprawy i wybiera migrację jako jedyną

szansę na lepsze życie. Potrzebne są pilne, konkretne i ambitne działania, które zażegnają obawy związane z migracją oraz zagrożeniem bezpieczeństwa żywnościowego, które utrudniają realizację światowych Celów Zrównoważonego Rozwoju. Dlatego globalny ruch Sprawiedliwego Handlu apeluje do Stron UNFCCC o uznanie polityki i praktyk Sprawiedliwego Handlu za istotny element strategii minimalizowania i adaptacji do zmian klimatu. Konieczne są pilne inwestycje w społeczną i agroekologiczną transformację naszych modeli produkcji i konsumpcji i dążenie w kierunku nowej gospodarki opartej na sprawiedliwości społeczno-ekonomicznej.

Jak zmiany klimatu pogłębiają ubóstwo drobnych rolników:

- > dodatkowa degradacja ziemi zwiększa już istniejące zagrożenia dotyczące źródła utrzymania rolników, stabilności systemów żywnościowych, bioróżnorodności, infrastruktury, zdrowia ludzi i stanu środowiska naturalnego;
- > zagrożenia klimatyczne, w tym te dotyczące źródła utrzymania oraz dostępu do żywności i wody, pogłębią się według prognoz wraz z ociepleniem klimatu o 1,5°C; przy ociepleniu o 2°C nastąpi znaczące pogorszenie sytuacji;
- > niewspółmiernie wyższe ryzyko negatywnych konsekwencji globalnego ocieplenia dotyczy ludności utrzymującej się z rolnictwa, w tym zwłaszcza kobiet;
- > drobni rolnicy muszą radzić sobie z coraz częstszymi, bardziej intensywnymi i nieprzewidywalnymi suszami, powodzią, wzrostem temperatur i zróżnicowaniem opadów, co negatywnie wpływa na wielkość i jakość plonów;
- > o ile drobni rolnicy nie przystosują się skutecznie do zmiany klimatu, do roku 2050 może dojść do spowolnienia wzrostu plonów w globalnym rolnictwie o 30%, co odbije się na 500 milionach małych gospodarstw rolnych na całym świecie;
- > szacuje się, że w wyniku zmian klimatu ponad 100 milionów ludzi w krajach rozwijających się znajdzie się do 2030 roku poniżej progu ubóstwa;
- > drobni rolnicy mają bardzo istotny wkład w wyżywienie wciąż rosnącej populacji świata, produkując ponad 80% żywności konsumowanej zwłaszcza w krajach rozwijających się.

1. Międzynarodowy Panel do spraw Zmian Klimatu (IPCC), Special Report on climate change desertification, land degradation, sustainable land management food security and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems (www.ipcc.ch/report/srcccl).
2. IPCC, Special Report on Global Warming of 1.5°C (www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/05/SR15_Approval_Doc_-2a-Rev.-1-Final-Draft-SPM.pdf).
3. Global Commission on Adaptation, Adapt Now: A Global Call for Leadership on Climate Resilience (https://cdn.gca.org/assets/2019-09/GlobalCommission_Report_FINAL.pdf).

Nieuczciwe ceny osłabiają odporność drobnych rolników na zmiany klimatu

Kryzys klimatyczny przyspiesza w dużej mierze ze względu na dominujące obecnie modele biznesowe, stawiające zysk ponad bezpieczeństwem i dobrostanem ludzi i planety. Dziś większość z ponad 800 milionów drobnych rolników na całym świecie nie może inwestować w przystosowywanie produkcji do zmian klimatu i minimalizowanie ich skutków. Konsekwencją nierównego rozkładu wartości w globalnych łańcuchach dostaw produktów rolno-spożywczych, nieuczciwych cen i praktyk handlowych oraz braku dostępu do finansowania i programów ubezpieczeń od skutków zmian klimatu są niskie zarobki drobnych rolników, które nie wystarczają na pokrycie prawdziwych kosztów zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu produkcji rolnej, w tym produkcji ekologicznej. Obecne modele produkcji i konsumpcji, a także brak regulacji wspierających sprawiedliwe, zrównoważone praktyki biznesowe, zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym, stoją na przeszkodzie realizacji ambitniejszych celów ochrony środowiska i zaspokojenia potrzeb drobnych rolników, którzy najbardziej odczuwają skutki kryzysu klimatycznego.

Istnieją jednak praktyczne rozwiązania na rzecz zmiany obecnych niesprawiedliwych praktyk handlowych w globalnych łańcuchach dostaw, które pogłębiają kryzys klimatyczny.

Ruch Sprawiedliwego Handlu narodził się w odpowiedzi na dysfunkcje konwencjonalnych łańcuchów dostaw, utrwalających ubóstwo marginalizowanych społeczności na całym świecie zamiast tworzenia wzajemnie korzystnych relacji handlowych. Sprawiedliwy Handel to sprawdzony sprawiedliwy i zrównoważony model biznesowy, który zapewnia lepsze wynagrodzenia, transparentne i zrównoważone partnerstwo handlowe oraz godne warunki pracy, a także wzmacnia pozycję ludzi najbardziej dotkniętych skutkami zmian klimatu. Ruch Sprawiedliwego Handlu aktywnie zabiega o to, by władze państw i Unii Europejskiej oraz instytucje międzynarodowe prowadziły politykę publiczną, która ułatwiłaby tworzenie bardziej sprawiedliwej i zrównoważonej gospodarki światowej. Starania te mają na celu wzmocnienie w ramach partnerstw biznesowych odporności marginalizowanych drobnych rolników, rzemieślników i pracowników najemnych na zmiany klimatu. Ruch Sprawiedliwego Handlu apeluje o szerokie wprowadzenie nowej umowy społecznej między drobnymi rolnikami, producentami, rzemieślnikami a podmiotami gospodarczymi, rządami i konsumentami, po to by wypracować zrównoważony społecznie i ekologicznie model gospodarki, który pozwoli skutecznie mierzyć się z globalnym kryzysem klimatycznym.

Ruch Sprawiedliwego Handlu apeluje do Stron UNFCCC na COP25 o zajęcie się podczas nadchodzących negocjacji klimatycznych kwestiami nieuczciwych praktyk handlowych, nierównowagi sił w łańcuchach dostaw oraz zrównoważonej produkcji i konsumpcji. Nierówności i zmiany klimatu są ze sobą nierozzerwalnie związane – podobnie jak rozwiązania obu tych problemów. Liczy się każdy rok, każda decyzja, każda 0,1°C ocieplenia. Bardziej sprawiedliwy podział wartości w łańcuchach dostaw umożliwia realizację celów społecznych i ekologicznych, a ciężar zmiany modelu gospodarczego na bardziej zrównoważony rozkłada się bardziej sprawiedliwie.

Ruch Sprawiedliwego Handlu domaga się od Stron następujących działań:

- › Włączenie drobnych rolników w proces rozwiązywania kryzysu klimatycznego i zapewnienie ich udziału jako interesariuszy w opracowywaniu krajowych strategii działań klimatycznych oraz planów redukcji emisji poszczególnych krajów. Drobni rolnicy są nie tylko najbardziej narażeni na skutki zmian klimatu, ale mają jednocześnie tradycyjną wiedzę i doświadczenie w rolnictwie, które można wykorzystać przy tworzeniu rozwiązań.
- › Opracowanie polityki krajowej dotyczącej przydzielania odpowiedniej pomocy finansowej i technicznej drobnym rolnikom, aby umożliwić im inwestowanie w przystosowywanie produkcji do zmian klimatu, po to by mogli dalej utrzymywać się z rolnictwa.
- › Ustalenie kryteriów i procesu ubiegania się o finansowanie, np. w ramach Green Climate Fund lub Fairtrade Climate Standard, dostępne dla drobnych rolników – a zwłaszcza rolniczek – i ich organizacji. Umożliwi to dostęp do wsparcia technicznego, budowanie potencjału i finansowanie przystosowywania produkcji do zmian klimatu oraz minimalizowania ich skutków.

- › Promowanie mechanizmów przeciwdziałających przerzucaniu na marginalizowanych rolników kosztów produkcji nieopartej na zasadach Sprawiedliwego Handlu i nieprzyjaznej dla środowiska.
- › Opracowanie polityki handlowej i rolnej zwiększającej transparentność, zachęcającej do działań na rzecz klimatu w łańcuchach dostaw sektora rolniczego i wśród jego interesariuszy, np. poprzez wymaganie od firm prowadzenia kontroli należytej staranności w zakresie praw człowieka w swoich relacjach handlowych z drobnymi rolnikami, bez przerzucania kosztów tego procesu na samych rolników.
- › Inwestowanie w badania agronomiczne na obszarach najbardziej dotkniętych skutkami zmian klimatu oraz promowanie skoncentrowanych na drobnych rolnikach praktyk rolnych zwiększających odporność na te zmiany (np. ochrona bioróżnorodności i modele agroleśnictwa, w których szanuje się tradycyjną wiedzę oraz suwerenność żywnościową).
- › Promowanie zrównoważonej konsumpcji (SDG 12) poprzez politykę zamówień publicznych, umowy handlowe, programy edukacyjne i inne środki promujące Cele Zrównoważonego Rozwoju jako efektywne narzędzie transformacji agroekologicznej, a także innych sposobów minimalizowania zagrożeń wywołanych kryzysem klimatycznym. Muszą one obejmować wsparcie dla innych form działalności mogących zapewnić alternatywne, zrównoważone metody generowania dochodów przy odchodzeniu od rolnictwa.

Podsumowanie

Nowa gospodarka jest możliwa, ale ruch Sprawiedliwego Handlu samodzielnie nie jest w stanie sprostać skali wyzwań wywołanych przez kryzys klimatyczny i rosnące nierówności w łańcuchach dostaw. Obecny globalny system ekonomiczny pilnie potrzebuje transformacji, a jej ciężaru nie mogą ponosić wyłącznie konsumenci domagający się tej zmiany przez swoje decyzje zakupowe. Rządy państw, a przede wszystkim

firmy na całym świecie muszą współpracować i odegrać swoją rolę w przekształceniu gospodarki tak, by działała dla dobra wszystkich i rozwijała się w sposób zrównoważony. Przeciwdziałanie kryzysowi klimatycznemu przez zapewnienie sprawiedliwości w handlu jest niezwykle istotnym krokiem do realizacji tego celu, dla dobra zarówno ludzi, jak i planety.

Apel popierają niżej podpisane organizacje:

Commerce Équitable France

Coordinadora Estatal De Comercio Justo

Association Equo Garantito

Italian General Assembly of Fair Trade

EZA Fairer Handel

Fair Trade Advocacy Office

Fair World Project

Fairtrade International

Fairtrade Polska

Forum Fairer Handel

GEPA - The Fair Trade Company

Oxfam

Polish Fair Trade Association

Scottish Fair Trade Forum

Swiss Fair Trade

World Fair Trade Organization

World Fair Trade Organization-Europe

NATÜRLICH FAIR

Publikacja dofinansowana ze środków Unii Europejskiej. Za treść odpowiada Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska, a wyrażone poglądy niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.

Stanowisko ruchu Sprawiedliwego Handlu na COP25